

Der er penge i høj reproduktionseffektivitet

SIDE 2

Sådan laver du bedre kompakt fuldfoder

SIDE 3

ECA-vand frarådes til rengøring

SIDE 4

FLERE FÅR STRESS – OGSÅ LANDMÆND

Flere krav, mere der skal dokumenteres og en følelse af ikke at kunne 'følge med' – hverken økonomisk eller personligt, sender stadig flere landmænd til psykolog med stress.

Malene Viderup Worm
Foto: Privat

"Når man er selvstændig, så er man vant til at gøre tingene selv. Og jeg oplever oftere, at også landmænd har svært ved at 'følge med' i forhold til de konstant øgede krav."

Ordene kommer fra Malene Viderup Worm. Hun har 18 års erfaring som praktiserende privatpsykolog. Og når en bil i dag svinger ind på gårdspladsen foran hendes praksis, er det stadig oftere en landmand eller en landmandskone, der stiger ud.

"Jeg vil skyde på, at jeg ser dobbelt så mange landmænd, som da jeg åbnede min praksis," siger hun.

Landmænd er hårdt ramt

Ikke alene ser Malene Viderup Worm flere landmænd i sin praksis end tidligere. De er også ofte hårdt ramt af stress.

"De landmænd, jeg har i terapi, er godt nok ramt. Måske hænger det sammen med, at landmænd stadig er meget alene og ikke er vant til at snakke om problemerne. Ofte står de jo også meget alene med ansvaret på bedriften," lyder det fra Malene Viderup Worm.

Og her spiller strukturudviklingen i landbruget helt sikkert også ind, påpeger hun.

"Når du bliver større, forpligter du dig mere, og når du så ikke kan 'følge med' mere, enten økonomisk eller personligt, er det en enorm stressfaktor. Samtidig med, at du selvfølgelig også har et ønske om at lykkes udadtil," fortæller hun.

Hun forklarer, at det er, når vi mister kontrollen, vi bliver stressede. Og ud over følelsen af ikke at kunne 'følge med', er det ofte økonomien, der stresser de landmænd, hun ser.

"Det er både deres egen økonomi og investeringer, og det, de ikke selv har kontrol over, fx mælkepriserne, der stresser dem," fortæller hun.

Hun peger også på, at landbrugets tradition, hvor mange overtager en familieejendom kan medføre et enormt pres og så mange forpligtelser og forventninger, at nogle allerede fra den allerførste dag som gårdejer er på overarbejde.

Ifølge Malene Viderup Worm er forekomsten af stress ligefrem eskaleret de seneste 3-5 år.

"Vi bliver mødt af flere og flere krav. Der er større krav til dokumentation og flere ting, der skal efterlevs. Det oplever jeg blandt alle erhvervsgrupper også landmænd," forklarer Malene Viderup Worm.

Ændring medfører ubehag

Heldigvis kan der gøres noget ved det. Ikke ved kravene, som ifølge psykologens overbevisning er et vilkår, vi må lære at navigere i.

"Men jeg kan arbejde med, hvor meget de vilkår skal få lov at fylde i den enkelte, hvor vigtigt det skal være for den enkelte," fortæller hun.

Det er dog ikke nemt, for er man først nået der ud, hvor man har symptomer på stress, skal man være villig til at gennemføre ændringer og prioritere anderledes for at få det bedre.

"Når du har fået stress, er der noget, der skal laves om. Og det medfører altid ubehag at ændre noget. Måske koster det penge at ansætte en ekstra medarbejder, måske må man overlade noget ansvar til andre, og det er rigtig svært," lyder det fra Malene Viderup Worm.

/ LONE SYLVEST SØGAARD, SEGES

KVÆGKONGRES2019

I indlæg nr. 23 *Når landmænd får stress* kan du møde psykolog Malene Viderup Worm og to mælkeproducenter, der fortæller om, hvordan de er kommet igennem det at gå ned med stress.

Tilmeld dig på www.kvaegkongres.dk

I TERAPI FOR STRESS

I terapien arbejder man med at lære andre og mere hensigtsmæssige måder at forholde sig til sine negative og destruktive tanke-, følelses- og handlemønstre i forhold til stress. Der arbejdes også med at acceptere de ting, der er ude af vores kontrol og ikke kan ændres, men derimod

skabe plads til dem, så de ikke fylder så meget og forhindrer dig i at leve det liv, du gerne vil. Det kan fx være bekymringer af økonomisk karakter om svingende mælkepriser, foderpriser, vejrforholdene og fremtiden, hvor der arbejdes med at acceptere, at de er der som en naturlig del af en

landmands liv, men uden de bliver for styrende og dominerende og fylder for meget.

I terapi får du ny viden og redskaber til bedre at kunne håndtere stress.

/MALENE VIDERUP WORM

Der er penge i høj reproduktionseffektivitet

En forbedring af dækningsbidraget pr. årsko på op til 500 kr., som en langtidseffekt, er realistisk for mange besætninger. Kender du dit og køernes potentiale?

Der er stadig et stort økonomisk potentiale i at forbedre reproduktionseffektiviteten i malkekvægsbesætninger.

Reproduktionseffektiviteten i en besætning dækker både koens biologiske egenskaber og mælkeproducentens managementmæssige evner (insemineringsprocent x drægtighedsprocent).

Reproduktionseffektiviteten udgør et vigtigt mål for den enkelte besætning, fordi nøgletallet –

- specifikt fortæller noget om reproduktionsegenskaberne
- ikke samtidig bliver påvirket af andre faktorer
- påvirker dækningsbidraget i besætningen

Den økonomiske betydning af reproduktionseffektivitet på dækningsbidraget pr. årsko, er undersøgt ved hjælp af SimHerd, for en modelbesætning på 200 årskøer og 11.000 kg EKM, under gældende prisforudsætninger i 2019 (figur). Resultaterne er opgjort som langtidseffekter, dvs. at i de første år vil resultaterne være mindre i praksis.

Stor variation

Variationsbredden i inseminerings- og drægtighedsprocent er stor. Den bedste fjerdedel af

konventionelle besætninger med stor race har en insemineringsprocent på mindst 52 og en drægtighedsprocent på mindst 46.

Denne gruppe af besætninger, er naturligvis ikke fuldstændig sammenlignelig med modelbesætningen, som ligger bag graferne i figur 1, men det kan stadig bruges som et diskussionsgrundlag og til motivation.

Potentialet er tydeligt, hvis en besætning forbedrer insemineringsprocenten fra 30 til 60 og dækningsbidraget pr. årsko forbedres med cirka 450 kr. Eller hvis man hæver drægtighedsprocenten fra 35 til 45, og kan hente knap 300 kr. i dækningsbidrag pr. årsko. Og disse forbedringer

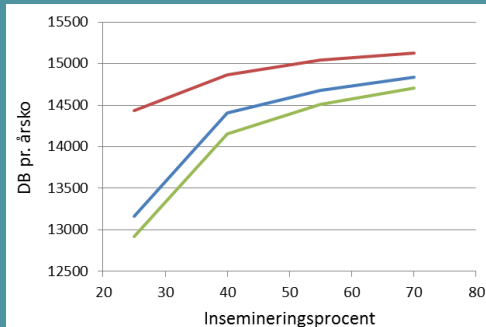
er ikke uopnåelige eller urealistiske! Men det kræver, at du og dine rådgivere går sammen om fejlfindingen, for at afdække:

- om det er køerne der ikke viser brunst, eller det er jer der ikke opdager brunsterne
- om det er insemineringsprocenten, der mislykkes eller drægtigheden, der mistes

Husk, at du kan bruge Kap. 5 *Udpeg punkter til handlingsplan* i materialet ReproManagement – sund fornuft på landbrugsinfo.dk, som hjælp til fejlfinding.

/ SØS ANCKER, SEGES

Dækningsbidraget ved stigende insemineringsprocent i modelbesætningen for en drægtighedsprocent på 35, 40 og 60. Kilde: Ettema, J. 2019, SIMHERD A/S

Forudsætninger

Udsætningspct. 32

Kønsorteret sæd på 50 % af kvierne

Kønsorteret sæd på 10 % af køerne

Kødqvægsæd på 35 % af køerne

Priser

Mælk 2,5 kr.

Kvier 10.500 kr.

Inseminering 160 kr.

Opdrætsomk. pr. dag 8,4 kr.

Slagtindt. pr. kg levende vægt 8,5 kr.

(jf. NAV)

Tyrekalven skal ned i mælk 1 uge før salg

Styret mælkefodring giver kalven en god overgang fra mælkeproducent til slagtekalveproducent.

I løbet af 2018 er der gennemført en afprøvning af forskellige strategier for mælkefodringsniveauer i malkekvægs- og slagtekalvebesætning. Formålet med afprøvningen har været at reducere kalvenes risiko for at opleve en nedgang i energioptagelse, når de flyttes fra mælkeproducenten til slagtekalveproducenten. Vi har derfor undersøgt effekten af en nedtrapning af mælkeniveauet hos mælkeproducenten, inden tyrekalven bliver solgt og effekten af at hæve mælkemængden i

slagtekalvebesætninger efter indsættelse. Det har vi gjort, da vi forventer, at en nedtrapning vil øge kalvenes kraftfoderoptagelse allerede inden flytning, og at en nedtrapning sammenholdt med en øget mælkemængde i slagtekalvebesætninger vil reducere risikoen for nedgang i energioptagelse og sikre, at kalvene får en god opstart i slagtekalvebesætningerne.

Det har vi undersøgt ved at opdele 400 tyrekalve fra 7 malkekvægsbesætninger i fire forsøgsgrupper – alle kalve sælges og færdigfædes i én og samme slagtekalvebesætning. Kalve i kontrolgruppen er tildelt 10 liter mælk/dag frem til salg, mens forsøgsgruppen er nedtrappet fra 10 til 6 liter/dag én uge før salg. Hos slagtekalveproducenten er kalvene derefter opdelt i yderligere to forsøgsgrupper, hvoraf den ene gruppe har fået tildelt høj mælkemængde efter indsættelse (7 liter/dag), mens den anden gruppe har fået tildelt lav mælkemængde (5 liter/dag). Det er gjort for også at kunne vurdere effekten af mælkeniveauet hos slagtekalveproducenten. Da kalvene indtil videre kun er fulgt frem til 4 måneders alderen, kan vi lige nu kun sige noget om de kortsigtede effekter.

Godt for tilvækst og dødelighed

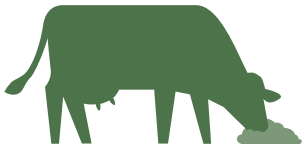
De foreløbige resultater viser, at kalvene i højere grad kan opretholde deres tilvækst ved flytning fra mælkeproducent til slagtekalveproducent, hvis de nedtrappes i mælkemængde inden salg. På kort sigt er der ikke observeret nogen ændringer i forhold til sundhed og kalvedødelighed ved at anvende denne nedtrappingsstrategi i malkekvægsbesætningen.

I slagtekalvebesætningen ser der ud til at være en god effekt af at tildele kalvene høj mælkemængde i forhold til dødelighed. Kalve, der er nedtrappet i mælkemængde i malkekvægsbesætningerne og som har fået tildelt høj mælkemængde i slagtekalvebesætningen, har opnået den højeste tilvækst af alle fire forsøgsgrupper. Det var det, vi forventede og det viser, at småkalvene klarer sig bedst, hvis de nedtrappes i mælkemængde inden salg til slagtekalveproducent, samt tildeles høj mælkemængde i den første tid efter indsættelse hos slagtekalveproducenten.

Vi ser frem til at dele de langsigtede effekter på både produktionseffektivitet, sundhed og økonomi, når alle kalvene er slagtet i sommeren 2019.

/HENRIK BONDE HANSEN OG TERESE MYHLENDORPH-JARLTOFT,

DLBR SLAGTEKALVE

Sådan laver du bedre kompakt fuldfoder

Det er ikke 'bare lige' at lave en god kompakt fuldfoderblanding. Få konkrete tips til at opnå en blanding, der ikke kan sorteres.

Alt efter, hvor kraftig behandling græsensilage har behov for, for at blive en integreret del af foderblandingen, og hvor mange forskellige blandinger man laver, anbefales tre forskellige fremgangsmåder, når den kompakte fuldfoderblanding skal laves:

Variant A – ingen særlige behov:

Variant der anvendes, hvis der ikke er behov for kraftig behandling af græskomponenten. Tørvarer og vand blandes, henstår 1-12 timer (støb-mix), græsensilage indvejes, og der blandes 15 – 20 min (mellem-mix), majsensilage indvejes, og der blandes 15 – 20 min. (slut-mix).

Variant B – kraftig behandling af græs:

Variant der anvendes, hvis der er behov for kraftig behandling af græskomponenten. Blanderen startes, græsensilage indvejes i tom blander. Herefter indvejes øvrige tørre komponenter, mens blanderen kører. Det vurderes, hvor meget blandetid der er behov for, ofte samlet læssetid og blandetid 20-30 min. Herefter indvejes vand, mens blanderen fortsat kører. Dette mellem-mix står nu i støb i 1-12 timer. Ved genstart af blanderen skal man være opmærksom på belastningen under start – start i lavt gear. Majs indvejes med blanderen kørende, og der slutblandes i 15-20 min.

Variant C – støbmix til flere blandinger:

Hvis der forberedes støb-mix til flere blandinger, eller man ikke kan starte blanderen med mellem-mix, kan støb-mix blandes først og læses af. Herefter kan man starte blandingen op ved at læsse græsensilage i tom blander som i metode B. Det vil ofte være en fordel at lade støb-mix ligge i 1-12 timer før man begynder at indveje græskomponenten. Ved metode C skal der gives ekstra blandetid med græs før indvejning af støb-mix, for at opnå samme effekt på græskomponenten som i variant B.

LÆS MERE I ARTIKLERNE:

NIR på foderblanderen viser, om fuldfoderet er blandet godt nok

Brug bedømmelsen af fuldfoder til at optimere din fuldfoderblanding

på landbrugsinfo.dk/merekvaegnyt.

Forskel på fuldfoderblandere

Det er ikke det samme, man skal være opmærksom på ved alle typer af fuldfoderblandere. Her kan du se, hvad du skal være opmærksom ved forskellige typer

Blandertype: Vertikal
Effekt: Høj (dieselmotor)

Særlig opmærksomhed:

Vær opmærksom på, om blanderen opretholder flowet i slutmix. Generelt blandes med større effekt, jo mere blanderen fyldes.

Foranstaltninger:

Eftermontering af sneglesko/ snegleskær er nødvendigt på mange vertikalblandere for at blande kompakte rationer.

Blandertype: Vertikal
Effekt: Lav effekt (elmotor)

Særlig opmærksomhed:

Lave sneglemdrejninger betyder, at blanderen har endnu vanskeligere ved at opretholde et tilstrækkeligt flow, og blanderens 'bid' er ofte meget begrænset.

Foranstaltninger:

Eftermontering af sneglesko/ snegleskær er nødvendigt på mange vertikalblandere for at blande kompakte rationer. Brug meget længere slutblandetid.

Blandertype: Horisontal (inkl. Cormall)
Effekt: Alle

Særlig opmærksomhed:

Et klassisk støb-mix, variant A af kompakt fuldfoder, kan mange gange ikke fremstilles i en horisontalblander. Vær opmærksom på, at horisontalblandere kræver længere slutblandetid end vertikalblandere.

Foranstaltninger:

Brug hele eller dele af græskomponenten som ingrediens i støb-mix. Brug altid mindst 20 min. slutblandetid – gerne længere. Eldrevne horisontalblandere kræver meget længere slutblandetid, start fx. ved 45 min.

Blandertype: Haspe og paddelblandere
Effekt: Alle

Særlig opmærksomhed:

Vær opmærksom på, at der ikke dannes klumper i foderet. Ved anvendelse af støb-mix skal denne have en lav tørstofkoncentration og være tæt på flydende. Blanderens taber blande-effekt ved stigende fyldningsgrad.

Foranstaltninger:

Brug generelt variant B eller C af kompakt fuldfoder. Fyld ikke blanderen mere end 75 pct. Blandetid justeres efter knivbestykning og knivenes stand.

/NIELS BASTIAN KRISTENSEN, SEGES

KMP- fuldfoder

ANALYSE AF FULDFODER

Har du vanskeligt ved at få køernes foderoptagelse til at stemme med forventningerne? Eller er du i tvivl, om foderet er blandet godt nok?

Med en analyse fra KMP-fuldfoder får du en bedømmelse af foderets blandingsgrad, en oversigt over den komplette kemiske sammensætning og en rapport, hvor de analyserede værdier sammenholdes med en foderblanding i DMS. Det kan også være en god ide at foretage en opfølgende ensilageanalyse.

Læs mere på
www.landbrugsinfo.dk/kmp

ECA-vand frarådes til rengøring

ECA-vand indeholder ingen vaskeaktive tensider eller metalbeskyttende stoffer og kan derfor ikke anbefales til rengøring.

Den sidste tids megen omtale om brugen af ECA-vand til bl.a. rengøring af malkeanlæg og mælkekøletanke har givet mange henvendelser til SEGES' mælke kvalitetsafdeling. Vi har derfor arbejdet på at finde ud af, hvad der er op og ned i debatten, og der er stadigvæk mange løse ender.

ECA-vand er et produkt, der fremkommer ved at lave en elektrolyse mellem almindelig poste-vand og natriumklorid (NaCl) også kaldet kogesalt. Ved denne elektrolyse fremkommer der to produkter en svag syre i form af Hypoklorsyring og en svag base indeholdende natriumhydroxid (NaOH) afhængig af, om produktet tappes ved anoden eller katoden på elektrolysecellen.

Rengøring

Både Hypoklorsyring og Natriumhydroxid er kendte produkter inden for rengøring og desinfektion.

Derfor har interessen også samlet sig specielt om brugen af ECA-vand som rengøringsmiddel i malkeanlæg og mælkekøletanke, da det er nemt at håndtere og har meget små fremstillingsomkostninger.

Denne 'sæbe', som kun består af ren Natriumhydroxid (NaOH) og slet ingen vaskeaktive tensider eller metal-beskyttende stoffer, vil kun kunne anvendes til en relativ svag affedtning, netop på grund af manglen på aktive hjælpestoffer, som alle andre traditionelle rengøringsmidler indeholder. Sammenligner man med traditionelle rengøringsmidler, indeholder de typisk 30.000 mg/l eller mere Natriumhydroxid, som typisk tilsættes i et blandingsforhold på 0,5 -1,0 pct.

Budskabet fra både fabrikanter og forhandlere af anlægget er derfor, at ECA-vand ikke er koncentreret nok til at erstatte traditionelle basiske rengøringsmidler. Derfor kan vi under ingen omstændigheder anbefale, at man forsøger sig med ECA-vand til rengøring.

Desinfektion

ECA-vand har hovedsageligt været anvendt til desinfektion af drikkevandssystemer i bl.a. sygehussektoren, hvor man bruger tilsætning af Hypoklorsyring. Hypoklorsyring har også været anvendt til desinfektion af drikkevandssystemer i fjerkræ- og smågrisestalde. En afprøvning af sy-

stemet fra 'Den rullende Afprøvning' under VSP tilbage fra 2005, hvor man har testet det i en smågrisestald, konkluderede dengang, at ECA-vand er udmærket til desinfektion af drikkevandssystemer.

Hypoklorsyring er godkendt til yverdesinfektion både før og efter malkning. Men da det ikke har nogen plejende effekt, får det næppe den store anvendelse her.

/HELGE KROMANN, SEGES

ECA-vand kan ikke erstatte traditionelle rengøringsmidler til vask af malkeanlæg og mælkekøletanke. Foto: SEGES

Køer opholder sig længere tid i lange blindgange

Effekten af en række krav i 'Lov om hold af malkekvæg' vurderes med videoovervågning. Køers ophold i blindgange er en af dem.

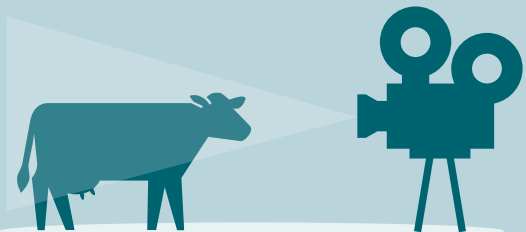
Gangarealer, der støder op mod en væg, må ifølge Lov om hold af malkekvæg kun være syv sengepladser lange for at minimere risikoen for, at svage køer holdes fanget i lange blindgange af mere dominerende køer. Bestemmelsen skal være fuldt implementeret i 2034.

Fortolkningen af loven betyder, at reglen også gælder for blindgange, der dannes, når et sengebåseområde opdeles fx ved, at der opsættes en bom eller kæde mellem to rækker af sengebåse. Det kan imidlertid give praktiske problemer i mange stalde, da sengerækkerne oftest er op til 20 senge lange ved 1-3 sengerækker og 15 senge ved mere end tre rækker. Samtidig er der ikke konkret viden om, hvorvidt svage køer i større

grad holdes fanget i en lang blindgang på 10 sengebåse end ved en kort blindgang på syv sengebåse.

Måske mindre hvile i korte blindgange

SEGES og LMO har derfor undersøgt, om køernes opholdstid i en blindgang er påvirket af længden af blindgangen. Med kameraer opsat i en gængs malkekvægsbesætning blev det registreret, hvornår hver ko gik ind i blindgangen, og hvornår hun gik ud igen. Det var ikke muligt at registrere, hvor lang tid hun eventuelt lå i sengebåsene eller stod på staldgangen. Undersøgelsen viste, at den gennemsnitlige opholdstid var ca. 44 minutter i den korte blindgang og ca. 78 minutter i den lange

blindgang. Dog var andelen at køer, der opholdt sig under 30 minutter i blindgangene, knap 80 pct. i den korte blindgang og godt 60 pct. i den lange, hvilket var med til at trække den gennemsnitlige opholdstid ned i den korte blindgang.

Undersøgelsen kunne ikke afgøre, om nogle køer i højere grad blev holdt fanget i blindgangen, når den var 10 senge lang i forhold til syv senge. Den længere opholdstid kunne fx også skyldes, at køerne i den lange blindgang i højere grad anvendte tiden i blindgangen til at hvile i sengebåsene. En hvileperiode for raske køer i sengebåse er i gennemsnit omkring en time, så køerne, der kun var i blindgangen i under en halv time, anvendte antageligvis ikke tiden til at få hvilet.

/PETER RAUNDAL, SEGES